

Duurzaam en natuurinclusief Sluis

Een lange termijnvisie op duurzaamheid

Inleiding

Het moge duidelijk zijn: het klimaat verandert; wij zien meer periodes met langdurige droogte afgewisseld door extreme regen. De aarde warmt op, de zeespiegel stijgt, de biodiversiteit neemt rap af, de grondstoffen raken op.

Om deze ontwikkelingen tegen te gaan moeten wij actie ondernemen, op alle niveaus: mondiaal, nationaal, regionaal en lokaal!

Tijdens het klimaatakkoord van Parijs in 2015 (!) is internationaal afgesproken de temperatuurstijging van de aarde ten gevolge van de uitstoot van broeikasgassen te beperken tot 2 graden Celsius en bij voorkeur op maximaal 1,5 graden.

Binnen de Europese Unie is besloten tot een emissiereductie van CO₂ van 40% in 2030 en 80-95% in 2050. Daarbij moet in 2030 minstens 27% van de energie duurzaam worden opgewekt.

Voor de uitvoering van deze voornemens maken de lidstaten nationaal plannen, vaak gebaseerd op regionaal en lokaal te realiseren beleid.

In september 2015 hebben 193 wereldleiders zich verbonden aan 17 doelen om wereldwijd bij te dragen aan duurzame ontwikkeling: de Global Goals. Deze gelden voor iedereen over de hele wereld. Dus met lokaal beleid op gebied van klimaat, schoon water en bescherming van biodiversiteit werken wij mee aan de Global Goals.

In het regeerakkoord is opgenomen dat er een nationale klimaatwet komt, waarin onder meer staat hoe de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs worden verwezenlijkt. Ook is in het akkoord een reductie van broeikasgassen opgenomen van 49% in 2030. Hoe dit allemaal gerealiseerd kan worden is nog niet duidelijk. Wel is het duidelijk dat een groot deel van deze opgave op regionaal en lokaal niveau moet worden behaald.

Recent is er veel beleid ontwikkeld dat voor onze gemeente van belang is. In het kader van de regionale energiestrategie (RES) is het Zeeuws Energieakkoord opgesteld door onder andere de Vereniging van Zeeuwse gemeenten, de provincie Zeeland en het waterschap Scheldestromen. De gemeente Sluis heeft in haar eigen visiedocument "Krachtig verbonden" uit 2020 een (korte termijn) visie neergelegd op duurzaamheid voor de periode 2021-2025. Hierin valt onder meer te lezen dat de gemeente streeft naar in stand houden van het open agrarisch landschap, een toekomstbestendige en duurzame landbouw, de agrariër als landschapsbeheerder, een sectorale kringloop binnen de landbouw, bij voorkeur op regionale schaal, het verkorten van de afzetketen van landbouwer naar consument en meer biodiversiteit. Hiernaast zijn o.a. nog te noemen: De Transitievisie Warmte, de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland/Zeeuws-Vlaanderen, Natuur & Zo, etc.

Nu wil de gemeente een *duurzaamheidsbeleidsplan* opstellen. Dit plan zal de kaders moeten vormen waarbinnen de komende jaren beleid geformuleerd gaat worden. Vanuit deze behoefte aan kadervorming heeft de gemeente het burgerberaad geïnitieerd.

Als werkplaats 1 zijn we ons er zeer bewust van dat beleid rond duurzaamheid een tweeledig karakter heeft. Enerzijds kan de gemeente rechtstreeks proberen te sturen op verbetering van de duurzaamheid in het algemeen. Anderzijds hebben *alle* beleidsterreinen raakvlakken met

duurzaamheid en zal er dus indirect via die andere beleidsterreinen gestuurd moeten gaan worden op de verbetering van de duurzaamheid.

Hoe ziet deze notitie/ ons verzoek eruit? In hoofdstuk 1 geven we een korte inleiding over het duurzaamheidsvraagstuk. Hierin staat de definitie van duurzaamheid waar wij van zijn uitgegaan en we geven een korte schets rond de maatschappelijke complexiteit van het vraagstuk.

Als werkgroep hebben we niet als zodanig gekeken naar het staand beleid, maar juist vooral naar “welke punten vinden wij als burgers van zodanig belang dat er mee aan de slag moet worden gegaan c.q. op welke punten moet er naar ons idee beleid geformuleerd worden”. Door dit gesprek met elkaar te voeren werd ons duidelijk dat er basisuitgangspunten moeten komen voor de Gemeente Sluis. Heel simplistisch gezegd: als de Gemeente Sluis niet gaat sturen vanuit een helder geformuleerde basis, blijft het zeer waarschijnlijk bij ad-hoc beleid, brandjes blussen, onparlementair gezegd: gerommel in de marge.

In hoofdstuk 1 vindt u een schets van wat aan de basis moet liggen van een Duurzaamheidsnotitie van de Gemeente Sluis. Welke basisuitgangspunten zijn van belang voor de lange termijn duurzaamheidsnotitie van de Gemeente Sluis? Hier zijn vier basisuitgangspunten uit voort gekomen. Uit deze vier basisuitgangspunten zijn de eerste vier stellingen gedestilleerd waarover gestemd kan worden tijdens de burgerraad.

Ervan uit gaande dat de Gemeente Sluis zich kan vinden in de genoemde vier stellingen, dan is er volgens ons (werkplaats 1) zeker één maatschappelijk duurzaamheidsdiscussiepunt in de Gemeente Sluis waar zij binnen afzienbare tijd een standpunt over in zal moeten nemen. Een onderwerp dat grote duurzaamheidsconsequenties heeft en een onderwerp waarbij sprake is van veel maatschappelijke betrokkenheid: de Euregiotuinen te Oostburg. Rond dit vraagstuk heeft werkplaats 1 ook een stelling geformuleerd welke wordt voorgelegd tijdens de burgerraad. Dit vindt u terug in hoofdstuk 2.

Zoals al vermeld: het duurzaamheidsvraagstuk raakt alle beleidsterreinen. Voordat we ons hebben gebogen over de basisuitgangspunten hebben we ons als werkgroep gebogen over de vraag “welke terreinen behoeven naar ons idee concrete actiepunten in de komende jaren”. Dit is uitgewerkt in hoofdstuk 3. We hebben dit gedaan om voor onszelf scherp te krijgen:

- Welke vraagstukken spelen er in de Gemeente Sluis?
- Welke beleidsterreinen betreft het?
- Op welke terreinen heeft de Gemeente Sluis géén invloed?
- Voor welke terreinen is de Gemeente Sluis afhankelijk van andere partijen? (Waaronder bijvoorbeeld de centrale overheid, de provincie en het waterschap)
- Op welke terreinen is er al gemeentelijk beleid.

Natuurlijk was de tijd te kort om dit als burgers uitputtend te doen. Maar we nemen aan dat de Gemeente Sluis een lange termijnvisie wil ontwikkelen! In hoofdstuk 3 zijn voor verschillende beleidsterreinen stellingen uitgewerkt. Deze stellingen kunnen een zinvolle bijdrage leveren.

Ons denkwerk heeft geleid tot uitwerkingen op een aantal terreinen. Sommige terreinen zijn duidelijk terug te vinden in de eindproducten van andere werkplaatsen. Daar hebben we als werkplaats 1 ons niet verder in verdiept. In deze notitie vindt u, naast de benoeming van de basisuitgangspunten, de uitwerkingen voor verschillende beleidsterreinen, welke naar ons idee zeer van belang zijn. Hierin zijn een fors aantal stellingen opgenomen welke helaas niet allemaal tijdens het burgerberaad aan de orde konden komen, maar waarvan wij als leden van werkplaats 1 van

mening zijn dat ze door de gemeente kritisch bekeken moeten worden wanneer zij overgaat tot het formuleren van een lange termijnduurzaamheidsvisie.

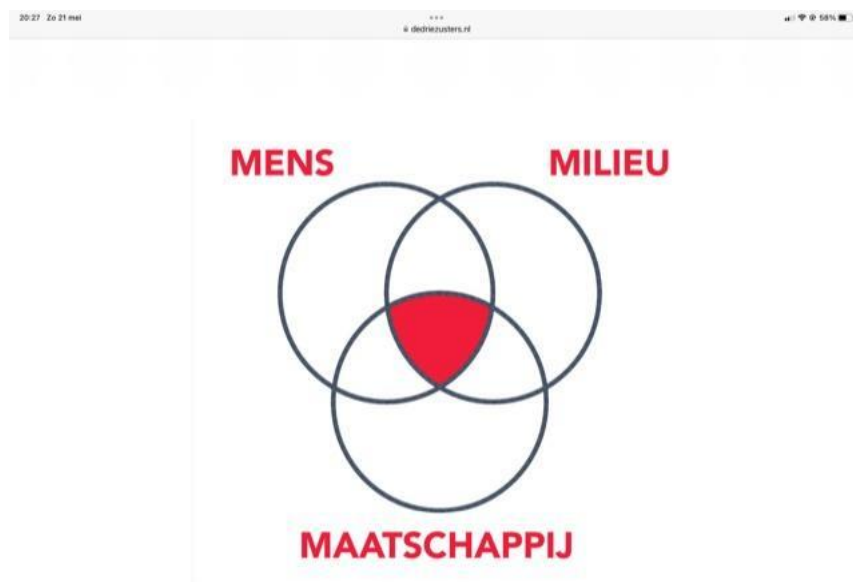

Hoofdstuk 1 De basis onder duurzaamheidsbeleid

Wij, burgers van de gemeente Sluis, vragen de gemeente een lange termijnvisie op duurzaamheid op te stellen.

Duurzaam in de zin van: ontwikkeld, geleverd of geproduceerd op een manier die milieu en natuur niet (of zo min mogelijk) belast. In de ruimste zin van het woord; rekening houdend met het feit dat energiebronnen, voedsel, grondstoffen en dergelijke niet oneindig voor handen zijn. En ervoor zorgdragend dat ook toekomstige generaties in hun behoeften kunnen blijven voorzien. (Brundtlanddefinitie uit 1987).

Je hebt te maken met veel verschillende en soms tegenstrijdige belangen die je tegen elkaar af moet wegen en in balans moet brengen met elkaar. De te nemen maatregelen moeten goed zijn voor zowel de mensen als voor het milieu en de natuur en de maatschappij. De drie-eenheid Mens, Milieu en Maatschappij moet in balans zijn:

(De Drie Zusters; Stichting Nieuwe IJssel)

Om te komen tot een duurzaam en natuurinclusief Sluis zal de gemeente een proactief beleid voeren ten aanzien van duurzaamheid. Gezien de tijdsdruk kunnen we ons als gemeente niet meer permitteren om bijvoorbeeld flankerend beleid te formuleren. Duurzaamheid wordt vanaf nu prioriteit één van de Gemeente Sluis en haar inwoners. Voor een lange termijnvisie zal de Gemeente Sluis in eerste instantie de grote lijnen moeten uitzetten. Waar willen we met zijn allen naar toe: een punt aan de horizon. Daarnaast zullen er per deelonderwerp meer gedetailleerde uitwerkingen moeten komen: wat moeten we bereikt hebben wanneer, om dat punt aan de horizon ook werkelijk te realiseren.

Natuurinclusief wil zeggen: bewust ruimte creëren voor biodiversiteit, zodat er meer diverse soorten planten en dieren kunnen leven.

Beslispunten:

Tot op heden zien we vaak dat economische motieven sturend zijn voor besluiten die genomen worden in de Gemeente Sluis. We zijn ons allen bewust dat aan het nemen van besluiten op basis van economische motieven voor de korte en middellange termijn economische voordelen verbonden zitten. De leefbaarheid van onze omgeving is daarentegen een noodzakelijkheid voor het voortbestaan van de mens als soort. De gemeente is zich dit bewust en is van mening dat vanaf nu (voorjaar 2023) duurzaamheidsmotieven *moeten* prevaleren boven economische motieven. Dit brengt ons tot de eerste stelling:

Beslispunt 1: Bij besluitvorming binnen de gemeente gaat duurzaamheid voor economisch belang.

Gezien de tijdsdruk is het van belang niet af te wachten. Deze tijd heeft de generatie na ons niet meer. We zullen nú actie moeten ondernemen om de generaties na ons een kans te geven. Daarom verwachten we van de gemeente Sluis dat ze vanaf nu een houding aanneemt die proactief is. Dit zou de gemeente moeten vormgeven door vanaf heden te gaan voor de rol van “innovator” en/of “early adopter” op het gebied van duurzaamheid. De Gemeente Sluis kan op deze manier een voortrekkersrol vervullen als het gaat om verduurzaming van de Gemeente en een voorbeeldfunctie hebben voor alle bewoners en bedrijven in de regio. Dit brengt ons tot stelling twee.

Beslispunt 2: De Gemeente Sluis spreekt uit dat ze voor haar bewoners en bedrijven op het gebied van duurzaamheid de rol “innovator” en /of “early adopter” gaat vervullen.

De Gemeente gaat zo snel mogelijk op zoek naar methodes en werkwijzen die de garantie inbouwen dat bij elk besluit dat genomen wordt de duurzaamheidsaspecten van dat besluit helder en inzichtelijk zijn gemaakt. De ontwikkeling van een duurzaamheidstoets waaraan *alle* plannen, besluiten en beleidsvoorstellen worden getoetst kan hier een wezenlijke bijdrage toe leveren. Dan komt er bijvoorbeeld naast elke financiële paragraaf ook een duurzaamheidsparagraaf. Door middel van deze duurzaamheidsparagraaf wordt, in de besluitvormingsprocessen van de gemeente (*voor zowel de raad als het college*) bij elk voorgenomen besluit, helder dat de uitvoering van het besluit niet zal leiden tot verslechtering van het milieu.

Beslispunt 3: Elk besluit dat genomen wordt binnen de Gemeente Sluis wordt getoetst aan een professioneel opgestelde duurzaamheidstoets.

Natuurlijk zal de Gemeente haar bewoners en bedrijven (nog meer) gaan stimuleren om een bijdrage te leveren om de gemeente meer natuurinclusief en duurzaam te maken. Omdat de gemeente een

proactieve houding aanneemt, duurzaamheidsmotieven laat prevaleren boven de economische motieven en een innovatief duurzaamheidsimago wil opbouwen zal ze burgers en bedrijven stimuleren om met plannen te komen die een bijdrage leveren aan de verbetering van de duurzaamheid. De gemeente zal deze plannen enthousiast verwelkomen. De Gemeente gaat die burger/ dat bedrijf ondersteunen bij zijn/haar initiatief. Niet een houding aannemen van “wij toetsen uw plan aan de regelgeving”, maar een houding van “wij kijken hoe we de burger/ dat bedrijf, mogelijk zelfs *ondanks* de regelgeving, hun plan kunnen helpen te realiseren”. Dit inzicht bracht ons tot de vierde stelling.

Beslispunt 4: De Gemeente Sluis gaat bedrijven en bewoners actief ondersteunen bij initiatieven als het gaat om duurzaamheid.

Hoofdstuk 2 Een specifieke case: de Euregiotuinen

In 2003 zijn in Oostburg de Euregiotuinen geopend. Een gebied van 13 hectare waarin verschillende Europese tuinen werden aangelegd of aangelegd zouden worden. Centraal een mooi gebouw met onder meer een horecafunctie en vergaderfaciliteiten. Uiteraard voorzien van een groendak.

Helaas ging de Stichting Euregiotuinen in 2004 failliet.

Sindsdien is het terrein afgesloten en vonden er geen activiteiten plaats. De natuur kon zich vrijelijk ontwikkelen.

Dit heeft geresulteerd in een uniek natuurgebied met veel biodiversiteit. Er leven (en broeden) onder meer ransuilen, haviken, grote zilverreigers, ijsvogels, reeën, vossen, vleermuizen en vele andere zoogdieren, veel verschillende insecten, veel verschillende soorten planten en houtgewassen. Mooi gelegen tussen het Grootte Gat en de Sophiapolder, zodat het ook een verbinding vormt tussen deze twee natuurgebieden.

Nu zijn er plannen het gebied om te vormen tot een recreatiegebied. Het verpauperde hoofdgebouw wordt gerenoveerd en krijgt weer een horecafunctie met ook vergaderzalen, er komen voorzieningen voor dagrecreatie, voorzieningen voor verblijfsrecreatie (huisjes), verblijfsmogelijkheden voor grotere groepen, kampeer- en camperplaatsen en er kunnen evenementen georganiseerd worden.

Dit is een directe bedreiging voor deze natuur, voor de dieren die er nu leven en voor de biodiversiteit. Naar onze mening zijn de Euregiotuinen in de huidige vorm misschien wel het mooiste en meest waardevolle stuk natuur in de gemeente Sluis. Het is belangrijk dat in stand te houden. Maak er een natuurpark van met wandelmogelijkheden, een voedselbos, een botanische tuin of een natuurbegraafplaats. Plaats er één of twee vogelhutten in. Maar houd de natuur en de biodiversiteit in stand!

Misschien is er een mogelijkheid de grond te verkopen aan b.v. Land Van Ons. Die willen het misschien exploiteren als voedselbos of iets dergelijks. Voor hulp bij onderhoud en dergelijke zijn altijd wel vrijwilligers te vinden.

Zo komen wij tot onze vijfde stelling, waarin onze eerste vier stellingen culminereren:

Beslispunt 5: De gemeente Sluis houdt de Euregiotuinen in stand als natuur-, wandel - en rustgebied.

Hoofdstuk 3 Beleidsterreinen

Onderdeel 1 Landschapsbeheer

Stellingen

1. 1. Gemeente Sluis zet **per direct** in op het tegengaan van alle soorten van landschapsachteruitgang.

Het is duidelijk dat de Gemeente Sluis niet per direct scherp op het netvlies heeft wat achteruitgang betekent. Maar voor de korte termijn (2 jaar) moet de insteek zijn dat er bij elke nieuw plan, dat ook maar enige impact zou kunnen hebben op het landschap, elke negatieve verandering voorkomen zal worden. Bij negatieve impact denkt de gemeente in termen van: niet nog meer horizonvervuiling door bijvoorbeeld hoogbouw, niet nog meer lichtvervuiling, niet nog meer vervuiling van het oppervlaktewater, niet nog meer bomen kappen, geen zonnepanelen op akkers etc.

1.2. Gemeente Sluis stelt in de komende **twee jaar** een beleid vast dat gericht is op *verbetering* van het huidige landschap anno 2023

Hoe het landschap er uit ziet is enorm van belang voor de biodiversiteit van onze gemeente. De oude hagen en krekens structuur, de manier waarop boerenerven waren ingericht, de bouwmethoden en gebouwen van voor de industriële bouw, de grote hoeveelheid niet verharde wegen en dijken waren een voedingsbodem voor grote mate van biodiversiteit. Als Gemeente Sluis zijn we medeverantwoordelijk voor de hoeveelheid en diversiteit van weidevogels, insecten, gezonde bodemstructuur etc. Dus zet de Gemeente Sluis in op *verbetering* van het landschap.

Als werkgroep zijn wij van mening dat de Gemeente Sluis in deze notitie minimaal aandacht moet schenken aan het bomenkapbeleid, het minimaliseren van klepelen van slootranden, groenstroken, wegranden e.d., het activeren van zowel bedrijfsleven (boeren, de toeristische sector, maar ook alle andere bedrijven) als burgers, als overheidsinstellingen om de situatie van het openbaar groen te verbeteren, een proactief zaai- en maaibeeld en een actieve inzet op behoud c.q. herstellen van de krekens, sloten en greppels.

Landbouw is één van de twee belangrijkste economische pijlers in de regio. Het landschap hier wordt dan ook voor een belangrijk deel bepaald door het agrarische karakter ervan. De boeren kunnen een rol spelen bij het versterken van het landschap. Zij kunnen ook optreden als landschapsbeheerder. En ook de landbouw zal moeten verduurzamen.

Aangezien een zeer groot gedeelte van het areaal van de Gemeente Sluis wordt beheerd door onze boeren zal er dus gezocht moeten worden naar methoden om hen te stimuleren om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van het landschap. Maar ook de gewone burgers in de bebouwde kom kunnen een bijdrage leveren door verharding van eigen tuinen tegen te gaan e.d. Ook hier kan de gemeente een stimulerende/sturende rol spelen.

Door al deze maatregelen zal de biodiversiteit weer toenemen.

Onderdeel 2 Toerisme

Stellingen

2.1. De gemeente gaat actief beleid voeren zodat het toerisme in de gemeente **per direct** niet meer groeit/toeneemt.

Toerisme is de andere belangrijke economische pijler in onze streek. Toch wordt het door velen als erg belastend ervaren voor bewoners, infrastructuur en milieu.

Het draagt in hoge mate bij aan vervuiling in de gemeente. Hierbij moet gedacht worden aan horizonvervuiling, gebruik van (schaars) drinkwater, luchtvervuiling, steeds meer asfalt, vermindering van de leefbaarheid in dorpen, gehuchten en steden. Om de groei van toerisme zo snel als mogelijk te stoppen moet de 15%-regeling worden afgeschaft. Bestaande aanvragen voor nieuwbouw op recreatieparken (ter vervanging van oude huisjes/voorzieningen), campings, waar nog geen goedkeuring voor is verleend, worden bekeken vanuit de duurzaamheidsgedachte en mede daarop beoordeeld. Er worden géén bestemmingswijzingen meer afgegeven voor projecten waarvan helder is dat ze leiden tot vermeerdering van het toerisme.

2.2. De Gemeente ontwikkelt binnen **twee jaar** een beleid dat gericht is op verduurzaming van de gehele toeristische sector.

Er gaan duurzaamheidseisen gesteld aan alle aanbieders in de sector en aan alle (toe-)leveranciers van de sector. Bebouwing van bungalowparken, campings, chalets, tweede vakantiewoningen, horecabedrijven en toeleveranciers moet gaan voldoen aan duurzaamheidseisen. Vervangende bebouwing moet gaan bestaan uit duurzame materialen. De watersystemen moeten gescheiden gaan worden. Regenwater moet opgevangen en gebruikt worden. Er mag alleen nog maar met milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen gewerkt worden. Afval moet gescheiden verzameld worden. Etc.

Onderdeel 3 Waterbeleid

Stelling

3.1. De gemeente stelt binnen **twee jaar** een beleid op dat gericht is op verbetering van oppervlaktewater, duurzaam waterverbruik en tegengaan van verzilting van het grondwater. Dit uiteraard in samenwerking met het waterschap en de provincie.

Genoeg en voldoende schoon water blijkt in een hoog tempo een probleem van enorme omvang te worden. Een groot gedeelte van alle wateren in Nederland blijkt *niet* te voldoen aan de Europese richtlijnen. Door verzilting wordt landbouwgrond minder goed bruikbaar. Hierdoor zullen de boeren minder inkomsten hebben. Voldoende drinkwater wordt steeds moeilijker verkrijgbaar. In oppervlaktewater en aanpalende percelen bevinden zich steeds meer stoffen, die slecht zijn voor de mens en voor het milieu. De Gemeente Sluis is zich dit bewust en zet in op zo verantwoord mogelijk watergebruik. Er zal aan de ene kant beleid moeten worden ontwikkeld gericht op verantwoord gebruik van water, geen verspilling, gebruik van hemelwater en een daarbij horend prijsbeleid. Aan de andere kant zal er beleid ontwikkeld moeten worden om vervuiling van water tegen te gaan. Hierbij moet o.a. gedacht worden aan het voorkomen dat chemicaliën en medicijnenresten in het oppervlaktewater terecht komen. Heel veel vervuiling in deze komt van gewone huishoudens, maar ook het lozen van gevaarlijke stoffen / het spoelen van apparatuur door bedrijven op open water is daar debet aan.

Oplossingssuggesties kunnen gezocht worden in bijvoorbeeld:

- Het verplicht stellen van het aanleggen van reservoirs voor opvang en opslag van hemelwater bij nieuw te bouwen huizen en het aanleggen van gescheiden systemen zodat hemelwater gebruikt kan worden voor het doorspoelen van de toiletten, het sproeien van de tuin, eventueel de was etc.

- het aanleggen van wadi's bij bestaande bedrijven en particuliere huishoudens,
- het verplicht stellen van dergelijke wadi's wanneer nieuwbouwvergunningen worden verleend,
- het aanleggen van helofytenfilters bij zowel bestaande bedrijven en particuliere huishoudens,
- het verplicht stellen van dergelijke helofytenfilters wanneer nieuwbouwvergunningen worden verleend.

Een apart aandachtspunt is de kwaliteit van het grondwater. Er is extra aandacht nodig om verdere verzilting te voorkomen.

Onderdeel 4 Bouwbeleid

Bouwbeleid voor de Gemeente Sluis kan gesplitst worden in twee delen. A: Het gaat om de gebouwen die de Gemeente zelf in gebruik heeft en om gebouwen en die in bezit zijn van de Gemeente. De tweede hoofdgroep B gaat om gebouwen die gebruikt worden door particulieren en bedrijven.

Stellingen:

4.1. De Gemeente Sluis gaat door met ontwikkelen van *een duurzaam gebouwenbeleid* voor de gebouwen die ze in gebruik heeft én voor de gebouwen die ze in bezit heeft.

Een duurzaam gebouwenbeleid zal bestaan uit beleid dat gaat over de (duurzame!) materialen die gebruikt worden bij bouw en verbouw, het hergebruik van materialen en het tegengaan van kapitaalvernietiging. Daarnaast gaat het om duurzaam onderhoud inclusief schoonmaak van de gebouwen. De richtlijnen die de Gemeente heeft opgesteld voor burgers en bedrijven zal de Gemeente ook zelf ter harte nemen. Bedrijven (aannemers én onderaannemers) die worden ingeschakeld om te bouwen / verbouwen / schoonmaken zullen aan van te voren afgesproken duurzaamheidseisen moeten voldoen.

4.2 De Gemeente Sluis ontwikkeld een duurzaamheidsbeleid voor particuliere gebouwenbezitters.

Onderdeel 5 Voorlichting

Dit moet gaan over de constant verbeterende stroom aan informatie naar de burgers toe en van de burgers naar de gemeente toe. **Werkplaats 5??**

Onderdeel 6 Energiebeleid

Dit zal gaan over opwekken/ verbruik van energie binnen de gemeente Sluis etc. **Werkplaats 4???**

Onderdeel 7 Mobiliteit

Dit onderdeel zal vermoedelijk gaan over bijv. het terugdringen van het autogebruik, openbaarvervoer. E.d. **Werkplaats 8???**

Onderdeel 8 Subsidieregelingen + energiarmede

Is er een werkplaats die zich hiermee bezighoudt?? **Werkplaats????**

Wij rekenen erop dat de punten uit dit stuk ook meegenomen worden in de gemeentelijke omgevingsvisie (GOVI) die de gemeente vóór 1 juli 2025 opgesteld moet hebben.

En wij rekenen er ook op dat de lange termijnvisie, eenmaal opgesteld, ook leidt tot een lange termijnbeleid dat daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

